

โครงการการสร้างและพัฒนามาตรการทางสังคมเพื่อควบคุมการบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น กรณีศึกษา 3 จังหวัดในภาคอีสาน

ผลของการใช้มาตรการควบคุมการบริโภคยาสูบด้านต่างๆ ของประเทศไทย ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในแง่ของตัวเลขของผู้สูบลดลง แต่ในทางกลับกันก็คือ เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมยาเส้น เห็นได้จากปริมาณการผลิตของโรงงานขนาดใหญ่ การเกิดขึ้นของโรงงานขนาดเล็กที่เป็นอุตสาหกรรมครอบครัว และจำนวนผู้สูบบ้างมีมากถึง 7.4 ล้านคน (ปี 2552) ดังนั้นสิ่งที่น่าประหลาดใจก็คือ การรณรงค์ควบคุมการบริโภคยาเส้น แต่อย่างไรก็ตามการรณรงค์นั้นถ้าจะอาศัยมาตรการการขึ้นภาษีเพียงอย่างเดียว หรือการควบคุมโดยอาศัยกฎระเบียบที่มาจากส่วนบนอาจจะไม่เพียงพอ แต่ควรจะเป็นมาตรการทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการฉกฉวยคิดโดยกลุ่มคนในชุมชนเอง

ความสำคัญดังกล่าว จึงได้ดำเนิน โครงการการสร้างและพัฒนามาตรการทางสังคมเพื่อควบคุมการบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น กรณีศึกษา 3 จังหวัดในภาคอีสาน ขึ้น โดยประเด็นที่โครงการฯ ให้ความสำคัญคือมาตรการทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและสร้างมาตรการทางนโยบายสาธารณะของชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อที่จะผลักดันเข้าสู่ นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเป็นผู้มีบทบาทในการควบคุมการบริโภคยาสูบของชุมชนต่อไป

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย จาก ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (เม.ย. 2553 – มี.ค. 2555)

วัตถุประสงค์: สำรวจสถานการณ์การบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น และสร้างความตระหนักถึงพิษภัยของการบริโภคยาเส้น **แสวงหาและสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อควบคุมการบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น** โดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วม **พัฒนามาตรการทางสังคมด้านการควบคุมการบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น** ที่ท้องถิ่นสร้างขึ้นมาไปสู่ นโยบายสาธารณะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ **สรุปบทเรียนการจัดการความรู้ยาสูบสู่การสร้างนโยบายสาธารณะท้องถิ่น**

ผลที่คาดว่าจะได้รับ: ทราบถึงสถานการณ์การบริโภคและการจำหน่ายยาเส้นในพื้นที่เป้าหมาย ได้รูปแบบและวิธีการในการควบคุมการบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น ได้ข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะท้องถิ่นด้านการควบคุมการบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น และมีรายงานสรุปบทเรียนการจัดการความรู้ยาสูบสู่การสร้างนโยบายสาธารณะท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัย

1. พัฒนาข้อเสนอโครงการร่วมกับพื้นที่วิจัย 3 พื้นที่
2. จัดเวทีทำความเข้าใจและพัฒนานักวิจัยหลักใน 3 พื้นที่

3. วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสำรวจสถานการณ์การบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น ในพื้นที่วิจัย

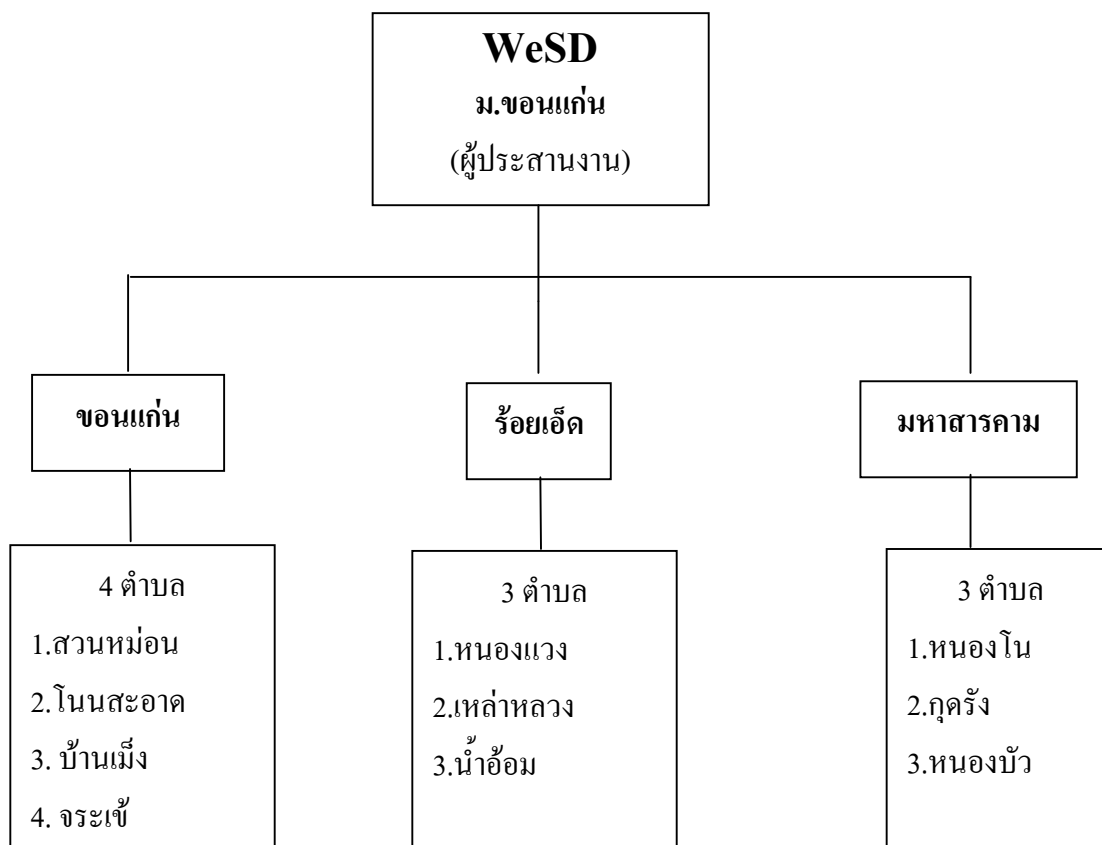
4. แสวงหาและสร้างมาตรการทางสังคมในการควบคุม ลด เลิก การบริโภคและการจำหน่ายยาเส้น

5. ผลักดันสู่การปฏิบัติในระดับชุมชน

6. สรุปบทเรียนและจัดการความรู้เรื่องการควบคุม ลด เลิก การบริโภค และการจำหน่ายยาเส้น

พื้นที่วิจัย ภาคีและเครือข่าย การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีพื้นที่วิจัย 10 ตำบล ใน 3 จังหวัดภาคอีสาน ได้แก่ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม สำหรับภาคีและเครือข่ายการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย สถาบันการศึกษาในพื้นที่ นั่นคือมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และองค์การบริหารส่วนตำบล 10 แห่ง ภาคีและเครือข่ายการวิจัยดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นผู้วิจัยหลักในพื้นที่ โดยมีกลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (WeSD) มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นผู้ประสานงานโครงการฯ โดยมีโครงสร้างภาคีและเครือข่ายการวิจัย ดังนี้

แผนผังโครงสร้างภาคีและเครือข่ายการวิจัย